

Шмагун А.В.

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

ОЦІНЮВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ПРИРОСТУ ЗНАНЬ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ОСНОВІ МЕХАНІЗМУ ЗНАННЄВОГО СПІЛКУВАННЯ

У статті проведено оцінювання концептуальних засад приросту знань в системі державного управління на основі механізму знаннєвого спілкування. Отримані результати оцінювання дозволяють більш обґрунтовано підходити до формування концептуальних засад приросту знань в системі державного управління шляхом розвитку механізму знаннєвого спілкування. Вони також відображають певні пробіли у стані підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, які мають бути враховані.

Ключові слова: державне управління, знаннєве спілкування, концептуальні засади, механізм, приріст знань, оцінювання, система.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В Україні відбувається швидке зростання знань у галузі публічного управління та адміністрування. В цьому контексті заслуговують на увагу нові підходи та методи, що забезпечують таке зростання. Серед таких підходів важливе місце займають розвиток та застосування механізму знаннєвого спілкування на професійному рівні, зокрема у системі державного управління. Водночас цей підхід потребує оцінювання, а на його основі й подальшого формування певних концептуальних засад у зазначеній системі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженню теоретичних та методологічних питань розвитку формування концептуальних засад приросту знань в системі державного управління на основі розвитку механізму знаннєвого спілкування присвятили свої роботи такі вчені, як В. Бакуменко, В. Баштаник, Н. Бондарчук, О. Васильєва, Н. Васильєва, К. Ващенко, Г. Дмитренко, Т. Іванова, О. Карпенко, О. Кіктенко, С. Кравченко, М. Лахижа, Т. Маматова, О. Орлова, В. Писаренко, Т. Поспелов, О. Радченко, А. Рачинський, Є. Романенко, О. Руденко, В. Саламатов, С. Сорока, В. Степанов, І. Черленяк та інші. Це дослідження продовжує розробку тематики, започаткованої у роботах [1–4].

Метою даної статті є експертне оцінювання концептуальних засад приросту знань в системі державного управління на основі механізму

знаннєвого спілкування для об'єктивізації їх формування.

Виклад основного матеріалу дослідження. У роботі [2] нами досліджено та обґрунтовано механізм знаннєвого спілкування, що відображає результати пізнавальної діяльності людини.

До концептуальних засад приросту знань в системі державного управління на основі механізму знаннєвого спілкування віднесені основні положення, напрями, потреби в удосконаленні, принципи, методи, форми та подолання проблем такого спілкування, що призводять до приросту знань.

Методом дослідження було обрано експертне опитування державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, що проходили підготовку за магістерською програмою «Державна служба».

Насамперед оцінка експертів стосувалася положень, які відображають сутність знаннєвого спілкування у системі державного управління.

На розгляд експертів була представлена низка положень, кожне з яких, на нашу думку, відповідає сутності механізму знаннєвого спілкування, а саме: а) практичний спосіб організації зв'язку у будь-якій соціальній системі між її суб'єктами (людьми, організаціями, установами); б) практичний засіб передавання корисної та/або нової інформації; в) інформаційна та управлінська технологія; г) інструмент для отримання нової інформації; д) важіль знаннєвого розвитку; ж) практичний захід, що широко використовується для проведення нарад, планерок, семінарів, зборів, навчання, обміну досвідом тощо.

Переважна більшість опитуваних вважає знаннєве спілкування у системі державного управління насамперед важелем знаннєвого розвитку (92%) та практичним способом організації зв'язку у будь-якій соціальній системі між її суб'єктами (89%). І з цим, безумовно, слід погодитися.

Деяко менше експертів (65%) підтримали положення, що знаннєве спілкування у системі державного управління є практичним засобом передавання корисної та/або нової інформації, а також інформаційною та управлінською технологіями (42%). Тобто фактично є засобами його інновацізації.

У нас виникає в зв'язку з цим природне запитання: чому ці і попереднє положення не оцінені однаково, як найважливіші, що розкривають сутність знаннєвого спілкування у системі державного управління, як засобу не тільки обміну, але й отримання нової інформації. Найімовірніше, в цьому криється суттєва проблема підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, суть якої у недооцінці та нерозкритті ролі знаннєвого спілкування і приросту знань в інновацізації системи державного управління.

Найнижчу оцінку експертів отримали положення щодо розуміння знаннєвого спілкування у системі державного управління, як інструменту для отримання нової інформації (31%), а також практичного заходу, що широко використовується для комунікативних заходів (27%). Важливо, що ці положення все ж таки оцінені часткою опитаних експертів. Тобто у них є певне розуміння не тільки функціонально-технологічної, але й інформаційно-управлінської сутності знаннєвого спілкування у системі державного управління.

Наступним було оцінювання основних напрямів з позиції забезпечення ними приросту знань у системі державного управління.

За оцінками експертів (за 5-бальною шкалою), до п'ятірки основних напрямів забезпечення приросту знань у системі державного управління увійшли:

- контрольний (3,87 бали);
- навчальний (2,69 бали);
- бюджетний (2,14 бали);
- національно-проектний (1,50 бали);
- структурний (1,47 бали).

Ще одну групу з 4-х напрямів забезпечення приросту знань у системі державного управління за оцінками експертів складають:

- організаційний (1,36 бали);
- планувально-локальний (1,11 бали);
- державно-програмний (0,49 бали);
- стратегічний (0,27 бали).

Такі напрями забезпечення приросту знань, як концептуальний, державно-політичний та ціннісний, експерти вважають несуттєвими та дають нульові оцінки. Найімовірніше, має місце неправильне розуміння експертами або змісту цих напрямів, або логіки суспільних пріоритетів.

Саме приріст ціннісних знань, зокрема щодо визначення місця і ролі нації та принципово нових підходів до управління державою, очікується на шляху євроінтеграції. Майдан відобразив готовність українського народу до таких змін.

Нові ідеї, новий рівень загальної культури суспільства потребує і державно-політичних змін (державної політики як зовнішньої, так і внутрішньої). На це спрямована демократична антикорупційна революція, що фактично відбувається зараз в Україні.

Концептуальний напрям, тобто напрям основних дій народу та держави щодо покращення ситуації в Україні, в першу чергу має відобразити ціннісні та політичні зміни в країні.

Далі звернемося до експертних оцінок потреби в удосконаленні форм знаннєвого спілкування у системі державного управління. За оцінками експертів, до форм знаннєвого спілкування, що найбільше потребують вдосконалення у системі державного управління, увійшли (за відсотками):

- прийняття управлінських рішень (70%);
- ознайомлення з навчальною, довідковою та іншою літературою (68%);
- підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації (61%);
- засоби масової інформації (56%).

До наступної групи форм знаннєвого спілкування, що потребують вдосконалення у системі державного управління, включені:

- участь громадськості в управлінні (38%);
- інформаційні та аналітично-інформаційні матеріали (34%);
- інформаційний супровід управлінських рішень (33%);
- моніторинг і контроль (26%);
- аудит (23%);
- управлінський маркетинг (22%);
- PR-компанії (21%);
- комунікативні заходи (20%).

На думку експертів, найменше потребують вдосконалення у системі державного управління такі форми знаннєвого спілкування, як:

- документи та документообіг (15%);
- адміністрування (14%);
- консалтинг (6%).

На нашу думку, наведені оцінки форм знаннєвого спілкування у системі державного управ-

ління реально відображають думку тих фахівців, які за характером своєї роботи постійно або часто стикаються з цими формами. Перша виділена ними група форм стосується готовності персоналу до постійної роботи з прийняття управлінських рішень (знання, вміння, необхідна інформація, врахування суспільної думки). Тому вона оцінена як така, що потребує найбільшого вдосконалення. Друга група – це переважно заходи щодо забезпечення реалізації рішень. А третя група – це достатньо добре відпрацьовані на сьогодні управлінські дії.

Завжди в управлінській праці є важливими ті принципи, що прийняті за її основу. Як правило, фахівці дотримуються певних комплексів таких принципів. Тому нами було закладено оцінювання важливості застосування низки принципів знаннєвого спілкування у системі державного управління з метою подальшого виділення комплексу найбільш важливих з них.

Діапазон оцінок експертів з цього питання складає достатньо великий діапазон – від 0,66 до 3,85 балів.

Переважна кількість експертів віддала перевагу принципам приросту знань (3,85 бали) та інноваційного розвитку (3,75 бали), тобто найважливішим принципам сучасного світового суспільного розвитку. Це похвально та характеризує наших експертів як адекватних фахівців щодо розуміння сучасних державно-управлінських процесів.

Другу, менш важливу за оцінками експертів, групу складають принципи результативності (2,06 бали), розвитку (1,76 бали) та запобігання штучного розвитку (1,13 бали). Фактично ці принципи теж є важливими принципами управлінської діяльності, спрямованої на забезпечення суспільного розвитку.

Останню групу складають принципи, що набрали найменшу кількість балів. Це принципи конкретності (0,99 бали), відповідності (0,7 бали) та врахування громадського чинника (0,66 бали). З порівняно низькими оцінками експертів для цієї групи можна посперечатися, але слід розуміти, що увесь процес експертного опитування був спрямований на виділення головних положень з наведених. На нашу думку, на результати оцінювання також вплинули як цей чинник, так і певна неоднорідність методики оцінювання (проценти і бали, оцінки або по всіх, або тільки по 5 позиціях).

Безумовно, в процесах знаннєвого спілкування у системі державного управління важливу роль відіграють відповідні методи. Діапазон оцінок

експертів з цього питання достатньо великий (від 0,34 до 3,93). До найбільш ефективного з методів знаннєвого спілкування, тобто такого, що надає найбільший приріст знань у системі державного управління, експертами одноставно визначено метод інформаційного впливу (3,93 бали).

Наступними за ефективністю знаннєвого спілкування експертами виділено такі методи, як: прийняття управлінських рішень (2,95 бали), комунікації (2,34 бали) та навчання (1,95 бали).

До наступної групи методів за ступенем їх ефективності щодо приросту знань експертами віднесені методи інформаційного та аналітичного супроводу (1,20 бали), а також методи інформаційного обміну (0,94 бали) та зв'язків з громадськістю (0,91 бали).

Найменш ефективними з методів експертами виділені методи документообігу (0,44 бали) та адміністрування (0,34 бали). На нашу думку, важливо те, що взагалі ці методи все ж таки не були проігноровані.

За результатами експертного опитування маємо широкий спектр (від 10% до 80%) оцінок важливості форм знаннєвого спілкування у системі державного управління. Ці форми представлені у порядку їх пріоритетності за такими оцінками, починаючи з найвищої.

До першої п'ятірки найважливіших форм знаннєвого спілкування у системі державного управління, за оцінками експертів, увійшли:

- інформаційний супровід управлінських рішень (80%);
- прийняття управлінських рішень (55%);
- засоби масової інформації (55%);
- моніторинг і контроль (50%);
- підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації (38%).

Знаковим є те, що експертами передусім зроблено наголос на інформаційному забезпеченні управлінських рішень, як найголовнішого результату державно-управлінської діяльності, забезпеченні їх ефективної реалізації (моніторинг, контроль, підготовка персоналу), а також на важливості ЗМІ, як засобу прямого зв'язку з громадськістю та врахування запитів суспільства.

До другої п'ятірки важливих форм знаннєвого спілкування у системі державного управління експертами віднесені:

- PR-компанії (38%);
- участь громадськості в управлінні (35%);
- навчальна, довідкова та інша література (27%);
- комунікативні заходи (22%);

– інформаційні та аналітично-інформаційні матеріали (22%).

Можна погодитися з думкою експертів, оскільки наведені форми знанневого спілкування у системі державного управління теж важливі, але мають здебільшого допоміжний характер (супровідний інформаційний вплив, врахування громадської думки, погодження та уточнення інформації тощо).

До останньої групи важливих форм знанневого спілкування у системі державного управління, за оцінками експертів, увійшли:

- документи та документообіг (20%);
- адміністрування (19%);
- консалтинг (17%);
- управлінський маркетинг (14%);
- аудит (10%).

На нашу думку, маємо недооцінку експертами ступеню важливості адміністрування, документообігу та консалтингу як форм знанневого спілкування у системі державного управління, оскільки ці форми наявні у повсякденній праці державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Водночас слід врахувати той факт, що експерти були обмежені 5 варіантами вибору найважливіших форм знанневого спілкування у системі державного управління. Інакше, на нашу думку, показники важливості всіх інших форм такого спілкування були б значно вищими за наведені.

Дуже важливим є оцінювання впливу (суттєвості) різних загальних проблемних питань на розвиток знанневого спілкування у системі державного управління.

До п'ятірки найбільш впливових загальних проблемних питань на розвиток знанневого спілкування у системі державного управління увійшли:

- невідповідність персоналу до знанневого спілкування (2,09 бали);
- невідповідність стандартам (1,81 бали);
- недооцінювання ролі знанневого спілкування (1,81 бали);
- недостатність правового забезпечення знанневого спілкування (1,57 бали);
- недостатність інформаційного забезпечення знанневого спілкування (1,30 бали).

До наступної п'ятірки впливових загальних проблемних питань на розвиток знанневого спілкування у системі державного управління за оцінками експертів увійшли:

– недостатність фінансового забезпечення знанневого спілкування (1,01 бали);

– відсутність або несуттєва інноваційність (0,86 бали);

– недостатність документаційного забезпечення знанневого спілкування (0,81 бали);

– недостатність технологічного забезпечення знанневого спілкування (0,77 бали);

– низька оперативність (0,73 бали).

Ще одну п'ятірку впливових загальних проблемних питань на розвиток знанневого спілкування у системі державного управління складають:

– незначний приріст знань (0,55 бали);

– неефективність системи контролю приросту знань (0,53 бали);

– відсутність достатньої обґрунтованості (0,37 бали);

– обмеженість доступу до знанневого спілкування (0,33 бали);

– низька ефективність (0,24 бали);

– низька інформативна ємкість (0,16 бали).

Виділені вище групи загальних проблем можна класифікувати на такі, що у системі державного управління впливають на:

– сутність та якість знанневого спілкування;

– реалізацію знанневого спілкування;

– доцільність знанневого спілкування.

Такі загальні проблеми, як порушення релевантності інформації та низький рівень розвиваючого чинника, експерти мабуть вважають несуттєвими, оскільки дали нульові оцінки.

Слід звернути увагу на достатньо низький діапазон отриманих оцінок (0,24–2,09 бали). Тобто немає одностайної підтримки якихось окремих проблем з високим відсотком оцінок.

Отримані експертні оцінки щодо низки чинників розвитку знанневого спілкування у системі державного управління загалом, на нашу думку, є об'єктивними та надають реальну картину стану такого спілкування на сьогодні.

Висновки. Наведені у статті результати оцінювання дозволяють більш обґрунтовано підходити до формування концептуальних засад приросту знань в системі державного управління шляхом розвитку механізму знанневого спілкування. Вони також відображають певні проблеми у стані підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, які мають бути враховані.

Список літератури:

1. Шмагун А. В. Розвиток механізму знаннєвого спілкування як засобу приросту знань в системі державного управління: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Київ, 2016. 20 с.
2. Шмагун А. Сутність механізму знаннєвого спілкування в системі державного управління та відповідний категорійний апарат. Науковий вісник АМУ. Серія: Управління. 2015. Вип. 2. С. 122–133.
3. Шмагун А. Методологические средства обеспечения прироста знаний в системе государственного управления. Публичное управление: Научный журнал. Ереван. 2016. Вып. 1. С. 34–42.
4. Шмагун А.В. Формування концептуальних засад приросту знань в системі державного управління на основі розвитку механізму знаннєвого спілкування. ВЧЕНІ ЗАПИСКИ Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Науковий журнал. 2017. Том 28 (67) № 2. С. 20–25.

**ОЦЕНИВАНИЕ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ОСНОВ ПРИРОСТА ЗНАНИЙ
В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ НА ОСНОВЕ
МЕХАНИЗМА ЗНАНИЕВОГО ОБЩЕНИЯ**

В данной статье проведена оценка концептуальных основ прироста знаний в системе государственного управления на основе механизма знаниевого общения. Полученные результаты оценки позволяют более обоснованно подходить к формированию концептуальных основ прироста знаний в системе государственного управления путем развития механизма знаниевого общения. Они также отражают определенные пробелы в состоянии подготовки государственных служащих и должностных лиц местного самоуправления, которые должны быть учтены.

Ключевые слова: государственное управление, знаниевое общение, концептуальные основы, механизм, прирост знаний, оценки, система.

**ESTIMATION OF THE CONCEPTUAL PRINCIPLES OF KNOWLEDGE GAINS
IN THE SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION IS CONDUCTED
ON THE BASIS OF THE MECHANISM OF KNOWLEDGE COMMUNICATION**

In this article an estimation of the conceptual principles of knowledge gains in the system of public administration is conducted on the basis of the mechanism of knowledge communication. The obtained results of evaluation allow to more reasonably approach the formation of conceptual foundations of knowledge growth in the system of public administration through the development of the mechanism of knowledge communication. They also reflect certain gaps in the training of civil servants and local government officials to be taken into account.

Key words: state administration, knowledge communication, conceptual foundations, mechanism, knowledge growth, evaluation, system.